

Imenik gospodarjev,

kteri so iz letošnje državne podpore kupljene plemenne bika v povzdigo živinoreje na Kranjskem dobili.

Na Gorenskem:

Andrič Janez v Polšici,
Brence Matija v Dovjem,
Paplar Jakob v Vrbnah
Pohar Jožef v Polčah,
Veber France v Zalem Logu,
Pregel Jožef v Trnovem v Ljubljani.

Ti vsi gospodarji so dobili bika belanskega rodú (Möllthaler), ki so za plemenjenje precej sposobni.

Bika muriškega rodú (Mürzthaler) so dobili:
* Gospod Kajdiž Tomaž v Vodica (1 letnega),
gospodar Kalinšek Andrej v spod. Brniku (1³/₄ letn.),
" Burgar Janez v Vogljah (1 letnega),
" Zvoljšak Matevž v Dragi (1³/₄ letnega),
* " Ložar Janez v Trzini (1 letnega),
" Grčar Jakob v Ihanu (2 letnega).

Na Notranjskem:

Bika belanskega rodú sta prejela:
gospodar Osredkar Jakob iz Polhovega Gradca in
" Bizjak Jožef Podvelbom;
bika muriškega rodú pa:
gospodar Dolščak Matevž v Gornjem Golu (2 letn.),
" Bolha Janez v Šentvidu pri Cirknici (1³/₄ letnega),
" Leben Janez v Horjuli (1¹/₂ letnega),
* " Peteln Andrej v Preserji (1 letnega),
" Kavčič Matija v Zavraču (1¹/₄ letnega),
" Plešnar Anton v Črnem Vrh (1¹/₄ letnega),
" Fatúr Matija iz Zagurij (1¹/₂ letnega).

Na Dolenskem

so dobili bika muriškega rodú:
gospodar Tomšič Jakob v Hmelnem (1³/₄ letnega),
" Brvar Anton v Razprgu (1¹/₄ letnega),
" Lužar Andrej v Šentjanžu (2 letnega),
" Rojič Anton v Šent-Pavlu (2 letnega),
* " Novak Martin v Veliki Račni (1 letnega),
" Babič Anton v Bruhani vasi (1¹/₂ letnega),
gospod Pour Ljudevit v Grosuplji (2 letnega).

Belanskega rodú bika je prejel
gospodar Špehar Jurij iz Belčega Vrha.
Za požahnjenje živinoreje v okolici Metliški je tudi
gosp. Homač Anton iz Gradaca dve leti starega bika
muriškega rodú na svoje stroške kupiti dal.

Gospod baron Anton Zojs na Brdu nad Kranjem
je blagovoljno dovolil, da njegov bik muriškega ple-
mena sme za okolico Kranjsko za pleme biti.

Podpisani odbor naznanja to delitev očitno zato,
da živinorejci bližnjih krajev vedó, kam je zdaj kak
bik za pleme prišel. Ob enem se pa tudi to dostavlja,
da se ti iz državnega denarja kupljeni biki smejo le
umno za pleme rabiti, tedaj ne po večkrat na dan
spuščati, in da tistim z zvezdico zaznamovanim go-
spodarjem, ki so dobili še le enoletnega, je bilo
ostro naročeno, da morajo čez zimo še spuščanje
odlašati, dokler ni junec vsaj eno leto in pol star.
Dali so se taki biki zato tudi takim možem, od katerih
družba pričakuje, da jim je umna živinoreja cilj
in konec.

Odbor družbe kmetijske v Ljubljani
15. oktobra 1871.

Politične stvari.

Ultramontanizem in fevdalizem.

„Klerikalec“ in „fevdalec“, to ste dandanes dve
besedi, s kterima pitajo liberalci vsacega, kdor ž njimi
ne trobi v en rog. Ker pa je — tako mislijo nekteri
— strašansko lepo, če je kdo „liberalec“ ali „svobod-
njak“, vlečejo tudi nekteri Slovenci ž njimi, tako,
da med načeli, ki jih o „liberalizmu“ vsak dan pridi-
gova „Tagblatt“, „Tagespošta“ in vsa druga četa enacih
listov, in med Slovenci tacimi družega razložka ni,
nego tega, da uni na vse kriplje nemščino stavijo
na oltar, ti pa pri nas se za slovenščino borijo.
Vzemi jima navskriž misli o narodnosti, in podobni
so si potem kot krajcar krajcarju, le s tem razložkom,
da nemški liberalci imajo pogum, očitno svoje brez-
verstvo oklicevati in propagando delati za svoja načela,
slovenski liberalci pa si tega ne upajo in le bolj za
grmom brcajo na „ultramontanizem“, za kterega še
prave definicije ne vedó, vsaj je še nikjer niso razglasili,
za kaj se dajo klicati „mladoslovence“.

Ker „Novice“ nikdar niso zastopale hinavstva
in tako imenovanega tercijalstva, ki obe ste jim
gnjusoba, zmirom pa branile svetinje naše katoliške
vere in zmirom cenile neprecenljive zasluge duhovščine
naše za duševni, materijalni in narodni blagor naše do-
movine, zato mislijo, da imajo pravico vprašati: od
kod izvira ta prikazen, da se nekteri Slovenci enacijo
o „liberalizmu“ z Nemci in nemškutarji? Je li naša
duhovščina (mi govorimo tukaj le od duhovskega stanú,
a ne od posamnih oseb, kakor po posamnih osebah ne
merimo advokatov, trgovcev, obrtnikov, uradnikov itd.),
ktero je dr. Zarnik v našem listu l. 1867. na vsako stran
tako sijajno popisaval, kaj pregrešila, da jo čez 3 leta
smemo s „farji“ pitati? Ko so l. 1848. valovi „svobode“
jako visoko kipéli, je li kdo pri nas črhnil o tisti verski
razuzdanosti, ki danes tuli iz tabora nekterih Nemcev
kot glavna stvar liberalizma, kteremu pravi oče je bil
oni pokojni Mühlfeld s svojim „Religionsediktom“,
kteremu je res za življenje njegovo katoliška vera
hudo na poti bila. Leta 1848., ko je Avstriji prva svo-
boda zasijala, čuli so se glasovi: „z desetino in tlako
proč!“ dajte nam narodno ravnopravnost!“ „svobodo
združevanja“, „svobodo tiska“, „narodno stražo!“ O
onem „brezverstvu“, ki so si ga Nemci v Avstriji leta
1867. skuhal, ni bilo pri nas ne duha ne sluha! Tudi
o fevdalizmu ni bilo ne sledú ne tirú, zdaj pa so
lažnjivi nemškutarski preroki začeli tudi „desetino“
in „tlako“ iz groba vleči, na katero noben človek,
kteri ima še zdrave možgane, misliti ne more, kajti tak
kamen leži nad tem podloštvom, da ga vsi konji svetá
in vse parne mašine odvaliti ne morejo.

In vendar mislijo nemškutarski liberalci, da bodo
nevedne kmete zbegali s pošastjo „fevdalizma (de-
setino in tlako) in da če huje malajo zakone kato-
liške vere kot hudirjev ultramontanizem na
steno, tem bolj bodo razrušili pošteno življenje družinsko.

V marsikterem drugem oziru se utegnejo ločiti po-
litične stranke, — zarad „fevdalizma“ in „ultra-
montanizma“ se poštenjaki ne morejo ločiti.

Dunajska „Reform“, čegar vrednika vendar nobena
živa duša ne more pitati s „klerikalcem“ v tistem po-
menu, ki ga zeló rabijo nemški liberalci, piše o „fev-
dalizmu“ in „ultramontanizmu“ zatega denarja vredne
besede, kterih ne moremo zamolčati v tem sestavku,
čegar namen je bralcem našim razjasniti pomen besed,
ki smo mu jih na čelo postavili.

„I kaj neki ima pomeniti krič o fevdalizmu in
ultramontanizmu? — piše „Reform“. Praktični,

pravični in svobodoljubni politikar mora vendar spoštovati djanske razmere. Gotovo je pa to, da v Avstriji takraj in unikraj Litave (zunaj Erdeljskega) so velika večina prebivalcev pravi katoličani, ki priznavajo papeža kot glavarja cerkve, tedaj morajo zagorski (ultramontanci) biti, ker papež ozir njih za gorami biva. Papeštvo je bistvenost katoliške vere. Po takem mora v Avstriji in Ogerski, ako hočete biti svobodna država, tudi katoliška cerkev z bistvenostjo svojo, s papeštvom, svobodna biti. Zato morajo pravi katoličani Avstrije in Ogerske svobodo imeti, da so ultramontani. Gotovo, da logično misleč človek ne more nič ugovarjati zoper ta sklep. — Kdor tedaj noče katoličan biti, naj to očitno pové in naj ne nosi krinke katoličana, vsaj mu je na prosto voljo dano, da se proglasi za luterana, za juda ali celó za brezverca, to je, mlado-pogana. Vsem pa stavimo v izgled svobodno Angleško, kjer celó brez papeža spoštujejo cerkvene postave tako, da še v nedeljah in praznikih se glasovira ne dotaknejo.

„Kar se tiče federalizma — piše „Reform“ na dalje — ves svet vé, da v Avstriji ni najmanjšega sledú od podloštva desetine in tlake; Ogrji pa se ne morejo po vse ponašati s to svobodo. Vkljub videzno demokratičnega volilnega reda imajo na Ogerskem plemenitaži (žlahtniki) politično prevago v svojih rokah, in v policijskih in sodnijskih zadevah imajo še zmirom toliko vpliva, da so oni gospodje, kmetje pa podložniki. Ogrom se po takem že celó ni nad fevdalizmom spotikati; naj oni le pometajo pred svojimi vratmi. V nobeni naših dežel v Avstriji nima grajščak celó nobene predprave več; on ni nič družega na svojem posestvu, kar je premožni kmet na svojem. Če pa je to fevdalizem, da se žlahtniki za poseben stan imajo, no! potem so vsi drugi stanovi tudi fevdalci, kajti tudi obrtniki imajo svoj stan, kmetje svojega, delalci svojega, in še beračuni (proletarci) svojega. Neumno je po vsem tem, pri nas o fevdalizmu čenčati, in hudobna laž je, če liberaluhi ljudstvo strašijo s tem, da se bode zopet desetina vpe-ljala in tlaka. Še ruska vlada ni mogla drugač, da je svoje kmete osvobodila podloštva desetine in tlake. Posebno nesramna predrznost pa je, ako Nemci in Magjari imajo Slovane na sumu, da so nagnjeni k fevdalizmu, kajti ravno veliko slovanstvo se je še pred kot Angleži otreslo te sužnosti.“

Fevdalizem in ultramontanizem je tedaj maslo, ki so ga skuhalí še le nemčurski „purgarski ministri“ na Dunaji, in decemberski centralisti „švindlerji“ gojijo zdaj med ljudstvom ta „švindel“. Tisti Slovenci pa, ki ž njim vlečejo, češ, da le še leta 1867. se je rodila svoboda, so milovati zaradi kratke svoje pameti, ako ne vedó, da leta 1848. smo imeli vse svobodne postave, in da jih imajo povsod, kjer vlada prava ustava. Giskrovcem tedaj nikakor ne gré patent še le pravih svobodnih postav; njim gré le ta sramota, da jim je vera, cerkev, zakon, pošteno družinsko življenje nič, — vse pa jim je dobičkarija!

Telovadno in boriteljsko imenoslovje.

Sestavil Ivan Z. Vesely, načelnik „Sokola“ ljubljanskega.

(Dalje.)

S.

Steifwippen, kolebati tógo.	Stichblatt, ščitek.
Steil, strm.	Stichfechten, bor z bodom.
Stellung, nastava.	Stiel, držalo, ročaj.
Stellungslinie, črta postoje.	Stirne, čelo.
Stemmen sich, podpirati se.	Stirnreihe, vstřicna vrsta.
Stich, bod.	Stoss, sun.
Stichbajonnet, bodalo.	Stoss, trk.

Stossen, vbosti, suniti.	Streckhang, ravna vesa.
Stossen, trčiti.	Streckstütz, stegnjena opora.
Stossarm, roka bodna.	Strick, prevozda, vrv.
Stossfechten, bor s sunom.	Stringiren, prestreči.
Stossklinge, bodno rezalo.	Sturmlauf, naskok.
Stosswaffe, bodalo, bodno orožje.	Sturmlaufbrett, deska naskokna.
Stossbug, bodni gib.	Sturmschritt, naskočni korak.
Stossdegen, meč z ostrim koncem.	Sturmsprung, naskočni korak.
Stossdegen, topi meč.	Stutz, podpora, opora.
Stosslinie, črta za sun.	Stützen sich, opirati se.
Stosswippen, kolebati s trkom.	Stützkehre, obrat s podporo.
Streichfinte, lest s potego.	Stützübung, vaja s podporo, vaja v opori.
Strecken, poravnati se.	Stützwechsel, menja podpore.
	Stummel, štula.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

Koliko krvi in denarja požró vojske.

Francoz Leroy-Leaulin je preračnil, koliko ljudi in denarja so požrle vojske v 14 letih, to je, od leta 1853. do 1866.

Njegov račun se glasi tako-le:

a) Zguba ljudi.

Na bojišču pobitih ali zaradi ran ali bolezni pozneje umrlih je bilo:

V vojski v Krimu	784.991
na Laškem	45.000
v Šlezvik-Holštajnu	3.500
v severni Ameriki	281.000
v južni Ameriki	519.000
v vojski prusko-avstrijski leta 1866.	45.000
v vojskah v Mehiki, Cohinhini, St. Domingi, v Paraguay-u	65.000

V 14 letih tedaj skupaj 1 milijon in 743.491

b) Zguba denarja:

Krimska vojska	8 milijard in 500 milijonov
Severo-amerikanska	23 „ in 500 „
Južno-amerikanska	11 „ in 500 „
Laška	1 „ in 500 „
Holštajnska	— „ — 180 „
Prusko-avstrijska 1866. l.	1 „ in 650 „
Vnanje vojske	1 „ — „

Tedaj skupaj 47 milijard *) in 830 milijonov.

Dopisi.

Trst 22. okt. (Razstava.) Ker čestitim bralcem nisem še nič poročal o razstavi tržaški, treba, da kaj malega povem o njej. Iz vsega je očitno, da tukajšnjim Lahom in Lahonom je za stvar tako malo mar bilo kot za lanski sneg; oni so napravili razstavo le zato, da tudi z razstavnim plaščem odenejo vez med Italijo in Trstom. Že vabilnice bile so vse le v laškem jeziku tiskane ter razposlane na razne kraje. Možje, ki spoštujejo narod svoj, so jih jim nazaj poslali rekši, pošljite jih Lahom, a ne nam, ki nismo Lahi, v ktere nas tudi vi ne boste spreobrili. Vnanja oblika razstave je še dosti čedna; nekoliko avstrijskih, obilo pa laških zastav vihra na skednu podobnih utah. Da ni zastav gori, misliš, da si pri kaki tvornici, kjer opeko (cegel) žgó. Notranja oblika je zgolj laškega značaja; vse prav laško, obloženo z nepotrebno šaro. Ko pa greš po razstavi, opazuješ večidel le izdelke slovenskih

*) 1 milijarda je 1000 milijonov.